

Jonhard Mikkelsen, um føroyska málið:

Spurningur um tilvitsku og vilja

Havi undirvíst í mong ár í enskum og ensk orð verða sjálvsagt týdd til føroyskt. Tá ið somu ensku orð er farin gjøgnum danskt sáld, koma fyrri í donskum teksti og síðan í føroyskum eita tey knappliga ikki ensk orð, men fremmand orð og skulu góðtakast við sama heimarætti sum okkara egnu í føroyskum tekstum. Eg havi ongantíð skilt, hvat hendir í hasi gongdini - ella hvar handan lóggildingin fer fram. Men lógið er tað, sigur Jonhard Mikkelsen m.a.

Tað var ikki ein undirbrotligur persónur, sum takkaði fyrri heidurin av at fáa sømdargávu Kristjans á Brekkumørk í Norðurlandahúsinum leygardagin, heldur hinvegin.

"- Havi eg verið treiskur fyrr - verði eg tað hvaðna verri nú." Hetta segði Jonhard Mikkelsen m.a. í takkarøðuni, har hann greiddi frá sínum arbeiði við at menna føroyskt mál og mentan í undirvísingartilfari í studentaskúlanum.

At Jonhard Mikkelsen

hefur verið treiskur, er einki ivamál, helst eisini, at tað júst er hetta, sum hefur ført til at hann fekk sømdargávu.

Jonhard Mikkelsen er cand mag. í føroyskum og enskum, og hefur starvast sum adjunktur í Studentaskúlanum í Hoydølum.

Væleydnað royndarár

Seinastu fyra árin hefur hann verið ráðgevi í føroyskum fyrri studenta og HF-skúlarnar í Føroyum.

Í 1989 var farið undir

royndrfráleru í Studentaskúlanum í Hoydølum. 22 næmingar vóru í flokkinum, og tey fingi føroyskt frálæruútlif, sum varð gjørt úr nýggjum.

-Var tímatalið ikki eitt sindur høgt sett?

-Tímatalið er hóskandi høgt tí lærugreinin skal festa seg sum móðurmálsfrálæra við øllum teimum hvarvum, ið metast týningarmikil í móðurmálsfrálæru nú á døgum, og eigur at eiga hesa avbjóðing einsmøll.

-Vit lata alt ov stóran part av dagføringunum í skúlanum upp í hendurnar á donskum forløgum og sleppa okkum undan at útvega næmingunum amboð á føroyskum - tað er har frensurin er grivin

-Tað skal ikki bera til at tveita ávisar partar av ábyrgdini yvirt í danskt, sum so mangan verður gjørt. Tað at vit sita einsamøll við hesi ábyrgdini er besta fortreytin fyrri mennig.

Ætlanin við nýggju skipanini er, at tá ið grundin er lögð undir bókmentliga og málsliga viðgerð fyrsta árið, verður farið undir at seta føroyska partin inn í norðurlendskt høpi.

-Til tað arbeiðið er rættast at nýta 3t í 2g. og 3t í 3g. Verður arbeiðið mentanarligum háttum, humanistiskum rúgsum o.ø., ið sæst aftur í t.d. bókmentum og filmum skal verða hugt eftir hesum tvørnorðurlendskt. Einans á henda hátt lata vit dynnar upp til norðurlond fyrri næmingum, sum litlan og ongan kunneika fáa til síni grannalond á føroysku miðnámskúlanum.

Mentan elstni annað enn á donskum

-Høvuðsentur verður ikki lagdur á málsliga partin - v.ø. torførastu grannmálstekstirnir kunnu lesast á málum, ið næmingarnir duga - t.d. donskum ella norskurum.

Høvuðsendamálið er at gera tey varug við norðurlenska mentan, sum ikki er læst til at vera dansk mentan. At læra tey øll tey norðurlendsku málini kann ikki gerast innan fyrri hesar karmar, kortini tryggjar

reglugerðin, at so og so stóru partur av tekstunum verður lesin á upprunamálinum.

-Hetta er ikki veruleiki - einans royndir, ið virkar verður við í løtuni. Hvørja politiska lagnu hetta fær áni eg ikki.

Øll tey nýggju økini, vit skulu inn á krevja nýhugsan, nýtt tilfar og nýtt arbeiðslag. Tað er m.a. hetta, vit royna í royndarflokkunum. Tilfarið er fyrri ein part gjørt og greitt til prentingar, annað er í gerð og kemur á marknaðin í summum um Føroya Skúlabóka-grunnur vil tað. Tað er upp til grunnin.

Nýtt frálæruútlif

At samband er ímillum tímatal og støðu hjá lærugrein í skúlanum er gaml viðurkendur sannleiki. Tað er tímatalið sum sigur, um lærugrein er felagslærugrein ella vallærugrein. Tú skalt t.d. duga væl enskt á nýmálsligari deild - tímatalið kemur upp á 7. Enskt er felagslærugrein á HF við 3 og 4 tímum um vikuna.

Sama status, sum enskt sum felagslærugrein hefur á HF, hefur føroyskt havt øll hesi ár, síðan studentaskúlin var settur á stovn. Lærugreinin, ið varð krøkt upp í donsku gymnasieskipanina var føroyskt - og skuldi hon hava sama status sum danskt í føroyum - ein veruleiki í skuldi síggjast aftur í tímatalinum.

Eitt álit um Føroyskt mál og støðu tess í HF- og studentaskúlanum, hefur Jonhard Mikkelsen gjørt saman við fyra øðrum studentaskúlalærararum.

Hetta er rúgvusmikið tilfar, sum skrásetti støðuna hjá føroyskum á miðnámskúlanum og gjørdi til-mæli grundað á tað, hvussu farast skuldi fram í framtíðini.

-Tað hefur leingi verið tosað um at gera studentaskúlan meira føroyskan. Hvi er hetta ikki gjørt áður?

Landið hefur gjørt fløgur í egnan stovn at menna føroyskt og útbúgva akademikarar í føroyskum. Nú eini 25 ár eru liðin, eru útbúnu fólkinu nóg nógvi í tali og til reiðar at taka av teimum stóru avbjóðingunum, ið liggja í nýtima móðurmálsfrálæru. Her verður sipað til avbjóðingar, ið eru partar av lærugreinini danskt, einans tí vit higartil ikki hava maktað uppgávurnar, ikki tí vit hildu tað vera sjálvsagt og náttúrligt býti ei heldur at hetta býtið skuldi verða so altíð, men tí okkum tørvaði nóg nógvi, nóg væl útbúgvið fólk til uppgávurnar. Um hesar nýggju avbjóðingar ikki verða latnar upp í

hendurnar á lærarum í føroyskum, má tað skiljast sum misálit á teirra ferleika, og er tað so, hefur í-løgan upp á hundratal milliónir í Føroyamáls-deildina verið til fánýtis.

Málstovnurin týðning

-Hvønn týðning hefur t.d. Málstovnurin fyrri føroyska málið?

-Hann hefur ómetaliga stóran týðning, men har tørvar kanska eitt samskiðsláð, soleiðis, at vanligu fólkið fekk meira nýttu av tí stóra arbeiði, sum har verður gjørt.

-Hinvegin, so er uppgávan hjá Málstovninum á Fróðskaparsetrinum at granska í málinum. Onnur mugu bera boðini viðari, eitt nú lærararnir í skúlanum.

Eg eri samdur við teimum í tí grundleggjandi arbeiðinum, men samstundis noyðist eg at viðganga, at tað er umráðandi at slíkur stovnur hefur samskið út-eflur.

-Hvat heldur tú um føroyska málið t.d. í bløðum og fjølmíðlum?

-Eftir umstøðunum er einki at seta niður á bløð og fjølmíðlar.

Hava ikki amboðini

-Grundleggjandi brekið hjá okkum er sjálvsagt at vit eru tvímælingar, harnæst at okkum tørvar grundleggjandi amboð sum t.d. orðabækur og mállærur.

Høvuðsfortreytirnar eru sostatt ikki til staðar, og tað ger at vit ikki seta somu málsligu krøv til tíðinda-fólk, ið verða sett aðra-staðni.

-Eitt nú, um breiti skuldi søkt um upptøku á journalistakúla, so hevði verið kravt av honum, at hann hevði hægsta próvtøkatal í enskum.

-Í Føroyum fara blaðfólkini til Danmarkar, arbeiða við donskum máli undir øllum lestrinum, og tað koma heimaftur, skulu teir sjálvir læra seg at málbera seg á føroyskum, og viðgerð samfelagsviðurskiptini í føroyska gerandisdegnum.

-Tað tekur tíð hjá øllum at innstilla seg málsiga aftur. Men tað hepnast nú sera væl hjá fleiri.

Tað verður so mangan sagt at fólk duga betur at málbera seg donskum enn á føroyskum, hvør er grundin til tað?

-Vit lata alt ov stóran part av dagføringunum í skúlanum upp í hendurnar á donskum forløgum og sleppa okkum undan at útvega næmingum amboð á føroyskum - tað er har frensurin er grivin. Men tað eru nógvi fólk sum kundu,

Framhald á síðu 8